

Autismspektrumtillstånd bland barn och unga i Stockholms län

FAKTABLAD 2014:2

Förekomsten av diagnostiserade autismspektrumtillstånd (AST) har ökat kraftigt i Stockholms län under senare år. År 2011 hade nästan 7 000 barn (0–17 år) i länet en konstaterad AST. Det motsvarar en ökning på 75 procent i jämförelse med motsvarande antal år 2007. Hela ökningen förklaras av AST utan samsjuklighet i mental retardation, eftersom förekomsten av AST utan mental retardation mer än fördubblades under perioden. Förekomsten är högst hos tonåringar, av vilka 2,6 procent hade en registrerad AST diagnos år 2011. Det är inte klart vad som ligger bakom den kraftiga ökningen, men en ökad uppmärksamhet kring och kunskap om autism liksom ökade resurser för neuropsykiatriska utredningar spelar troligen en stor roll. Det kan dock inte uteslutas att en sann ökning av förekomsten kan vara en delförklaring. Resultaten har betydelse för planering av vård- och habiliteringsinsatser, liksom av särskilt stöd inom skolväsendet.

Bakgrund

Autismspektrumtillstånd är ett samlingsbegrepp för en heterogen grupp neuropsykiatriska tillstånd som kännetecknas av funktionsnedsättningar inom kommunikation, socialt samspel och föreställningsförmåga (1). Symtomen och graden av funktionsnedsättning varierar starkt mellan individer, och samsjuklighet med andra neuropsykiatriska tillstånd förekommer ofta. Studier från höginkomstländer visar att förekomsten av AST ökat under senare årtionden (2). Här presenteras därför hur situationen ser ut i Stockholms län.

Material och metod

Studien bygger på data från Stockholm Youth Cohort (SYC). SYC är en registerbaserad totalundersökning, som innefattar alla barn (0–17 år) i Stockholms län under perioden 2001 till 2011. Personer äldre än fyra år, som bott kortare tid än sammanlagt fyra år inom länet uteslöts, för att fall av AST skulle hinna registreras inom hälso- och sjukvårdssystemet. Studiepopulation bestod av 690 810 individer.

Information om vård och habiliteringsinsatser hämtades från Stockholms läns landstings olika administrativa vårdregister samt från Patientregistret vid Socialstyrelsen. Datainsamlingen beskrivs mer detaljerat i en annan publikation (3). Vi beräknade prevalens som mått på förekomst av AST med och utan samsjuklighet med mental retardation. Prevalens anger andel individer i en population som har ett givet tillstånd (här översatt till att individen fått diagnosen AST enligt något tillgängligt register) vid en tidpunkt. Procentuell förändring i prevalens mellan 2011 och 2007 redovisas också.

Resultat

År 2011 hade nästan 7 000 barn och ungdomar i Stockholms län en AST diagnos enligt tillgängliga register (Figur 1). Siffran motsvarar en kraftig ökning av antalet såväl som prevalensen jämfört med år 2007 (Figur 1, Tabell 1). Ökningen gällde dock bara AST utan samsjuklighet med mental retardation, vilka mer än fördubblades under tidsperioden för samtliga åldersgrupper äldre än tre år. AST med mental retardation minskade hos yngre barn och barn i skolåldern, men ökade hos tonåringar och unga vuxna. AST var 2,4 gånger vanligare bland pojkar jämfört med flickor år 2011 (Tabell 1), och könsskillnaden minskade med stigande ålder (data presenteras på förfrågan).

Tabell 1. Antal fall, prevalens samt procentuell förändring i prevalens jämfört med år 2007, av diagnostiserat autismspektrumtillstånd bland barn och ungdomar i Stockholms län år 2011

	Autismspektrumtillstånd utan mental retardation			Autismspektrumtillstånd med mental retardation		
	Antal fall (N)	Prevalens %	Förändring sedan 2007 (%)	Antal fall (N)	Prevalens %	Förändring sedan 2007 (%)
Totalt	8152	1,2	+119	2821	0,4	+2
Pojkar	5765	1,6	+114	2015	0,6	0
Flickor	2387	0,7	+129	806	0,2	+9
0–3 år	153	0,1	+86	14	0,0	-67
4–6 år	645	0,8	+100	162	0,2	-9
7–12 år	2175	1,5	+148	621	0,4	-23
13–17 år	2232	1,9	+123	795	0,7	+15
18–23 år	2193	1,4	+131	883	0,6	+35

Diskussion

Data från en länkning av olika hälsodata och administrativa register visar på en kraftig ökning av diagnostiserade fall av AST utan mental retardation bland barn och unga i Stockholms län under senare år. Resultaten indikerar att AST är betydligt vanligare än vad som ofta citeras (se exempelvis www.1177.se/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Autism), och faktum är att närmare tre procent av alla tonåringar i länet har fått en diagnos inom autismspektrumet. Könsskillnaden i dessa data är också mindre än i andra studier.

Det är oklart vad som ligger bakom ökningen, men ökad uppmärksamhet kring autistiska symtom och tillgång till neuropsykiatriska utredningar är troligen viktiga förklaringar. Möjligen finns även en ökad "efterfrågan" på diagnoser från vårdnadshavare, då det – åtminstone anekdotiskt – i allt högre utsträckning krävs en medicinsk diagnos för att elever med skolsvårigheter ska beviljas särskilt undervisningsstöd. Det kan dock inte uteslutas att en sann ökning av förekomsten kan vara en delförklaring till den nya bilden.

Dessa data visar också att ökningen av AST diagnoser ökade mer bland de äldre än de yngre.

Tidigare undersökning visar att AST upptäcks betydligt senare i Stockholm än vad diagnostisk metodik möjliggör (3). Det finns belegg för att tidig upptäckt av AST innebär hälsovinster för individen. Sådana vinster är dock avhängiga att resurser såsom särskilt stöd i skolan, vård och habiliteringsinsatser avsätts. Vi hoppas därför att detta underlag kan stimulera till debatt om hur samhället bäst kan möta de behov en växande grupp barn och unga med AST har.

Referenser

1. Rai D. (2013). Environmental risk factors for autism spectrum disorders. <http://hdl.handle.net/10616/41442>.
2. Elsabbagh M, Divan G, Koh YJ, Kim YS, Kuchali S, Marcín C, Montiel-Nava C, Patel V, Paula CS, Wang C, Yasamy MT, Fombonne E. Global prevalence of autism and other pervasive developmental disorders. *Autism Res.* 2012 Jun;5(3):160–79. doi: 10.1002/aur.239.
3. Idring S, Rai D, Dal H, Dalman C, Sturm H, Zander E, Lee BK, Serlachius E, Magnusson C. (2012). Autism spectrum disorders in the Stockholm Youth Cohort: Design, prevalence and validity. *PloS one*, 7(7), e41280.

Figur 1. Antal diagnostiserade fall av autism-spektrumtillstånd (AST), med och utan mental retardation (MR), bland barn (0–17 år) i Stockholms län år 2007 och 2011

